
Kyrkomötet Ekumenikutskottets betänkande 2022:5

Jesus, religionsdialogen och islamismen

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2022:24 om Jesus, religionsdialog och islamism. Motionärerna föreslår att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att anta en policy enligt vilken Svenska kyrkans företrädare alltid ska framhålla Jesus som enda vägen till Gud, att religionsdialog aldrig ska ske i Svenska kyrkans lokaler och att all samverkan med islamister ska upphöra. Utskottet framhåller, i anslutning till tidigare kyrkomötesbehandling, religionsdialog som värdefull och inte motsatt att vittna om Jesus. Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2022:24, punkt 1,
2. avslå motion 2022:24, punkt 2,
3. avslå motion 2022:24, punkt 3.

Motionens förslag

Motion 2022:24 av Nima Gholam Ali Pour m.fl., Jesus, religionsdialogen och islamismen

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. anta en policy vilken slår fast att samtliga företrädare för Svenska kyrkan alltid ska framhålla och tillerkänna Jesus som enda vägen till Gud, med utgångspunkt i Joh. 14:6, samt att man som företrädare bär på en uppgift att när tillfälle ges i debatter och i möten också ingående förklara varför Jesus är helt central i den kristna tron,
2. anta en policy om att religionsdialog alltid hålls utanför Svenska kyrkans lokaler samt att andra icke-kristna samfund inte ska kunna nyttja Svenska kyrkans lokaler,
3. se till att Svenska kyrkans samarbete med islamister upphör och att Svenska kyrkan upphör med all samverkan och samarbete med organisationer som har någon form av association med Muslimska brödraskapet eller med andra islamistiska organisationer.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2022:24 i Ln 2022:7y, *bilaga*.

Bakgrund

Dokumentet *Charta Oecumenica*, framtaget av Europeiska kyrkokonferensen och Romersk-katolska kyrkans europeiska biskopskonferens, skriver under överskriften *Att odla relationerna till islam* om viljan att intensifiera umgänget mellan kristna och muslimer för att övervinna fördomar; dokumentet innehåller en förbindelse att möta muslimer med respekt och samarbeta med muslimer i gemensamma angelägenheter. Ur avsikten att övervinna fördomar framgår att religionsdialog är ett fredsprojekt. Dokumentet *Guds vägar* (2001), om kristendom och judendom, konstaterar principiellt ”När stolthet över den egna traditionen kombineras med ödmjukhet inför både det egna och andras arv, kan ett verkligt samtal börja”.

Biskopsbrevet *De kyrkliga handlingarna i en mångreligiös kontext* (2019) talar om att Svenska kyrkans företrädare vid de kyrkliga handlingarna ska vara förankrade i sin kristna identitet och öppna mot människor i en mångreligiös kontext. Biskopsbrevet handlar vidare om de specifika mötena i samband med övergångsriterna vid födelse, vuxenblivande, familjebildning och dödsfall (dop, konfirmation, vigsel, begravning). I brevet påtalas att tre perspektiv är särskilt viktiga i dessa möten, nämligen respekt för den enskilda människan, en god relation till andra trossamfund och en genomtänkt religions- och missionsteologisk grundhållning. Biskopsbrevet skriver: ”Bekännelsen till den uppståndne är kyrkans hjärtpunkt. När öppenheten för den andre leder till otydlighet om den egna bekännelsen, är båda parter förlorare.”

Sann mot sig själv – öppen mot andra (2011), som är Svenska kyrkans teologiska kommittés skrift, beskriver en religionsteologiskt inklusivistisk hållning som rimlig för Svenska kyrkan, en hållning som är öppen för att andra religiösa traditioner kan vara vägar till Gud, men som samtidigt slår vakt om den kristna trons särställning. En sådan hållning utmärker sedan Andra vaticankonciliet Romersk-katolska kyrkan och även andra större kyrkor i nutid. *Sann mot sig själv – öppen mot andra* konstaterar att i mötet med andra religioner är erfarenheten att den egna tron stärks och ”fördjupas och vi kan upptäcka nya sätt att uttrycka kristna insikter”. I Kyrkornas världsråds missionsdokument *Tillsammans för livet* (2013) framhålls att evangelisation inte är syftet med dialogen, liksom att det idag finns en bredd av uppfattningar om hur evangelisation och mission ska gå till.

Beslut om upplåtelse av kyrkorum åvilar enligt 41 kap. 4 § kyrkoordningen kyrkorådet när det inte är fråga om att biskopen eller någon av församlingens präster vill använda kyrkan för gudstjänster eller kyrkliga handlingar. Upplåtelse av övriga lokaler är inte kyrkoordningsreglerat. Det är dock mycket ovanligt i Sverige att icke-kristna samfund använder församlingars lokaler.

Den i motionen anförda rapporten som skrevs av Magnus Norell, Aje Carlbom och Pierre Durrani (2017) från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap anför graverande synpunkter om Islamic Relief och Ibn Rushd. Det kan konstateras att just den rapporten har mött omfattande kritik som varande vetenskapligt undermålig och bedömts som oanvändbar i myndighetsstyrning av domstol. Aje Carlbom arbetade fram en rapport som publicerades 2018, där de värsta anklagelserna togs tillbaka.

Islamic Relief godkändes efter granskning av EU-kommissionens biståndsorgan som strategisk partner 2021 och trots cirkulerande uppgifter om motsatsen samarbetar Islamic Relief Worldwide alltfört med exempelvis amerikanska och brittiska statliga biståndsorgan. I augusti 2020 framkom att två styrelsemedlemmar och en medarbetare i Islamic Relief Worldwide 2014–2015 spridit inlägg av antisemitisk karaktär på Facebook. Organisationen tog omedelbart avstånd. Den sittande styrelsen upplöste sig själv och tog initiativ till striktare granskningsprocesser inom Islamic Relief Worldwide samt till en oberoende granskning av organisationen, ledd av förre brittiske

riksåklagaren. En Sida-granskning som blev klar 2021 kom, liksom två brittiska granskningar, fram till att Islamic Relief Worldwide agerat snabbt och lämpligt. Även Lutherska världsförbundets World Service, som sedan 2014 har ett samarbetsavtal med organisationen, har funnit agerandet adekvat. Bland andra trosbaserade humanitära organisationer som med fortsatt förtroende samarbetar med organisationen finns Hebrew Immigrant Aid Society och Catholic Relief Services. Act Svenska kyrkan följer med intresse Islamic Reliefs globala jämställdhetsarbete.

Ibn Rushd har djupgående granskats av Folkbildningsrådet i en rapport skriven av professor Erik Amnå 2019. I den framgår att det på sin höjd kan finnas idémässiga kopplingar till Muslimska brödrskapet bland individer inom Ibn Rushd och dess medlemsorganisationer. Denna ideologiska koppling tar sig dock inte segregations- eller icke-demokratiska uttryck, utan främst i form av att tron har sociala implikationer, som för många kristna, har Amnå i en uppföljande intervju förklarat. Utifrån Amnås rapport tog Ibn Rushd fram en handlingsplan för att åtgärda de brister som uppdragats i organisationen, inklusive mer noggranna bakgrundskontroller av tillänkta föreläsare.

Svenska kyrkan har ett gott samarbete med både Islamic Relief och Ibn Rushd. Med Islamic Relief bland annat i det internationella humanitära arbetet genom Act Alliance, programmet En värld av grannar – Interreligiös praktik för fred och integrationsprojektet Goda grannar i Stockholm. Ett forskningsprojekt vid University of Winchester lyfter fram Goda grannar som en lyckad integrationssatsning över religionsgränser. Andra exempel är lokala samarbeten med Svenska kyrkan kring studiecirkel i interreligiös texttolkning och den interreligiösa utbildningssatsningen Tala väl med varandra, med Ibn Rushd, Sensus, Bilda och flera stift. I Malmö har Ibn Rushd samarbetsavtal med det judiskt-muslimska dialogprojektet Amanah som arbetar mot antisemitism och islamofobi. Svenska kyrkan känner inte igen anklagelserna om antisemitism eller demokratisk opålitlighet i samarbetet med organisationerna.

Behandling vid tidigare kyrkomöten

Frågor om religionsdialog har behandlats av flera kyrkomöten, (motion 1998:510, Eu 1998:502, motionerna 2000:57 och 2000:76, Kl 2000:11, motionerna 2011:53 och 2011:75, Kl 2011:7 och motion 2019:10, Eu 2019:1). Dessa motioner har framför allt efterfrågat kunskapshöjande insatser. Flertalet av motionerna avslogs av kyrkomötet på grund av vid tidpunkterna pågående projekt eller då material redan bedömdes finnas tillgängliga. Motion 2000:57 föranledde resurstilldelning.

Ekumenikutskottet behandlade i betänkande 2020:1 motion 2020:16 som föreslog ett förtydligande av syftet med Svenska kyrkans delaktighet i interreligiös dialog, och effektivisering av dialogen. Utskottets menade att det fortsatt är viktigt att på alla nivåer i Svenska kyrkan delta i religionsdialog, varför motionen avslogs. Ekumenikutskottets betänkande 2021:4 behandlade motionen 2021:23 som efterlyste en handledning för religionsdialog där Svenska kyrkans kristna identitet bevaras. Utskottet anförde ett flertal dokument om välförankrad dialog och föreslog avslag på motionen, vilket också blev kyrkomötets beslut.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:24.
--

Utskottet menar att motionen målar upp en motsättning som inte finns. Redan i den tidigaste kyrkan fanns tanken på det utspridda ordet (*lógos spermatikós*), alltså att goda och rätta tankar finns och är värdefulla också i icke-kristna traditioner. Joh 14:6

är förvisso en grundläggande bibeltext, men inte därigenom en standardfras som ensam besvarar alla frågor. Kontakt med människor av annan tro breddar tolkningen. Utskottet hyser i detta stor tilltro till Svenska kyrkans företrädare.

Utskottet påminner om uttalandet *The Things that Make for Peace* från Kyrkornas världsråds generalförsamling i september 2022, där medlemskyrkorna med skärpa uppmanas att bygga fred genom interreligiös dialog och samverkan, som motkraft mot polarisering och orättvisor. Religionsdialog är värdefull i riktning mot fredliga och inkluderande samhällen (mål 16 inom Agenda 2030). Religionsdialog har också ett egenvärde.

Utskottet menar att dialog mellan Svenska kyrkan och andra är behövlig för exempelvis diakonala samarbetsprojekt och för att ha utarbetade kanaler som kan tas i bruk i krissituationer och liknande. Vad gäller lokaler konstaterar utskottet att Svenska kyrkan oftast är den resursstarkare partnern och därmed också behöver visa generositet. Till ömsesidig dialog hör också att bjuda in till varandra.

Studieförbundet Ibn Rushd har mer än andra studieförbund ögonen på sig och gör stora ansträngningar med att bakgrundskontrollera medverkande. Utskottet vill också understryka skillnaden mellan muslimer i allmänhet och våldsbejakande extremister. Begreppet *islamism* är vagt och därmed svårhanterligt.

Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motionen avslås.

Uppsala den 6 oktober 2022

På ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Magnus Evertsson, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Klas Corbelius, Agneta Brendt, Christian Bonde, Edvina Palmcrantz, Eva-Maria Munck, Josefine Carlsén, Åsa Felix Everbrand, Gudrun Wängelin Lernskog, Madelaine Erlandsson Starwing, Per Hanö, Mona Olsson, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Yvonne Stålnacke, Peter Weiderud, Birgitta Nilsson, Tomas Jansson, Lars-Ivar Ericson, Johan Hjertén, Jan-Åke Isaksson, Marja Hillerström, Birgitta Axelsson Edström, Maria Hjernerth och Kerstin Rossipal.

Biskop Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot ekumenikutskottets förslag till kyrkomötesbeslut i Eu 2022:5 angående motion 2022:24 och föreslår att kyrkomötet beslutar att bifalla motionen.

Per Hanö

Särskild mening

Jag avger särskild mening i överensstämmelse med Per Hanös reservation.

Jan-Åke Isaksson

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2022:7y

Religionsdialog och kristen tro

Läronämndens yttrande över motion 2022:24

Läronämnden har tidigare yttrat i Ln 2021:5y:

Kristna tror på en treenig Gud: skapare, frälsare och livgivare.

De apostoliska, nicenska och athanasianska trosbekännelserna inleds alla med tron på en enda Gud, som har skapat himmel och jord. Därför är det angeläget för kristna att föra dialog med gudstillbedjare i olika traditioner.

Bekännelsen till Jesus Kristus är kyrkans hjärtpunkt. Kristnas kallelse är att göra honom känd, trodd och älskad. När trosbekännelsen beskriver Sonen som ”av samma väsen som Fadern” säger detta att tron på Jesus Kristus är förbunden med tron på Gud som skapare av alla människor.

Den heliga Anden kan ge sig till känna även i andra religiösa traditioner. Därför mognar Andens frukter (Galaterbrevet 5:22–23) också utanför kyrkans sammanhang. Samtidigt finns det anledning att vara vaksam, eftersom det finns livsfientlig religiositet både i och utanför kristna sammanhang.

Läronämnden menar att det inte föreligger någon motsättning mellan att förkunna evangeliet om Kristus och att bejaka religionsdialog. Läronämnden hänvisar även till Ln 2008:6y:

Religiösa traditioner har aldrig utvecklats isolerade från varandra utan alltid i samspel med ömsesidig påverkan som följd. (...) I mötet med människor av olika tro är det angeläget att vinnlägga sig om kunskap och respekt. Det är utgångspunkten för en konstruktiv, kritisk och självkritisk dialog. Till förutsättningarna för en sådan dialog hör att både beskriva andra så att de känner igen sig själva, vara medveten om mångfalden inom de olika religionerna och vara villig att dela med sig av det som man själv har funnit.

En sådan dialog är inte bara förenlig med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära, utan även ett sätt att ge uttryck åt denna tro.

Uppsala den 26 augusti 2022

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Anna Cöster, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Ninna Edgardh, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik, Mikael Wininge och Johannes Zeiler.